

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ด้วยเหตุที่เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว (exclusive rights) ที่จะกระทำการบางอย่างต่องานอันมีลิขสิทธิ์ของตน มีสิทธิห้ามปรามผู้อื่นมิให้ใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ของตน มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายหากมีผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ มีสิทธิแสวงหาประโยชน์จากงานโดยการจำหน่าย ครอบครองสิทธิให้แก่ผู้อื่น เช่น อนุญาตให้ผู้อื่นทำซ้ำ ดัดแปลง รมยงาน โดยอาจกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกำหนดเวลา ขอบเขต ค่าลิขสิทธิ์ ฯลฯ สิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิในทางเศรษฐกิจ (economic rights) แต่มีงานบางประเภทที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อสังคม มีความดีในการใช้สูง เป็นงานที่สาธารณชนจำเป็นต้องใช้อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ เช่น งานดนตรีกรรม งานภาพยนตร์ ฯลฯ จึงมักมีผู้ใช้งานโดยไม่ขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์เพื่อหลีกเลี่ยงไม่จ่ายค่าลิขสิทธิ์ ประกอบกับในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารก่อให้เกิดการทำงานได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และมีราคาถูก หากผู้ใช้งานโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถฟ้องผู้ละเมิดเพื่อให้ชดเชยค่าเสียหาย หรือไม่สามารฟ้องได้เพราะไม่อาจควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเหล่านี้ ประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่จึงบัญญัติให้งานดังกล่าวเป็นการอนุญาตเชิงบังคับไว้ตามกฎหมายลิขสิทธิ์

ผลของการอนุญาตเชิงบังคับทำให้บุคคลอื่นสามารถใช้งานที่เป็นการอนุญาตเชิงบังคับได้ ไม่ว่าเจ้าของลิขสิทธิ์จะยินยอมหรือไม่ และไม่ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หากผู้ใช้อนุบัติตามเงื่อนไขคือ จ่ายค่าลิขสิทธิ์ตลอดระยะเวลาที่ใช้งานเพื่อตอบแทนเจ้าของลิขสิทธิ์ สำหรับจำนวนค่าลิขสิทธิ์ดังกล่าวกฎหมายอนุญาตให้คู่กรณีเจรจาตกลงกันได้ก่อน แต่หากไม่สามารถตกลงกัน กฎหมายกำหนดให้ "คณะกรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์" ทำหน้าที่กำหนดค่าลิขสิทธิ์และปรับอัตราค่าลิขสิทธิ์ตามสภาพเศรษฐกิจ เช่น ในภาวะเงินเฟ้อ อัตราค่าครองชีพ เป็นต้น นอกจากนี้คณะ

กรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์ยังมีหน้าที่จ่าย (distribute) และแบ่ง (allocate) ค่าลิขสิทธิ์ให้กับบรรดาเจ้าของลิขสิทธิ์ด้วยความยุติธรรม คณะกรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์นับว่าเป็นองค์กรที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะสามารถตัดสินข้อพิพาทต่าง ๆ ในเรื่องการใช้งานลิขสิทธิ์โดยไม่มี ความจำเป็นต้องนำเรื่องขึ้นฟ้องร้องต่อศาล

อนึ่ง ในการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ ในทางปฏิบัติเป็นไปไม่ได้ที่เจ้าของลิขสิทธิ์จะสามารถควบคุม ติดตามจัดเก็บด้วยตนเองอย่างทั่วถึง จึงมีการจัดตั้งสมาคมจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ (collecting society) ทั้งในรูปแบบองค์กรของรัฐ เอกชนหรือแบบผสม เพื่อทำหน้าที่บริหารการจัดเก็บค่า ลิขสิทธิ์ให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ที่เป็นสมาชิกของสมาคม และเจ้าของลิขสิทธิ์อาจเอนสิทธิในการให้ อนุญาตบุคคลอื่นใช้งานแก่สมาคมเพื่อให้สมาคมเป็นตัวแทนในการให้อนุญาตและเจรจาเรื่องค่า ลิขสิทธิ์ ซึ่งการดำเนินงานของสมาคมในส่วนนี้ คณะกรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์จะเป็นผู้ควบคุมดูแล การให้อนุญาตของสมาคมให้เป็นไปด้วยความสมเหตุสมผล หากไม่สมเหตุผลคณะกรรมการฯ สามารถทาค่าสิ่งยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงการอนุญาตของสมาคมได้

คณะกรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์ของต่างประเทศ

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 ของอเมริกาได้บัญญัติการอนุญาตเชิงบังคับ ซึ่งมีผล ทำให้ผู้อื่นสามารถใช้งานของเจ้าของลิขสิทธิ์ได้โดยไม่ได้เป็นการละเมิด ตรงกับที่ผู้เข้าปฏิบัติ ตามเงื่อนไขของการอนุญาตเชิงบังคับ คือจ่ายค่าลิขสิทธิ์แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ตลอดระยะเวลาของ การใช้งานลิขสิทธิ์ สำหรับจำนวนค่าลิขสิทธิ์นั้น กฎหมายอนุญาตให้คู่กรณีสามารถตกลงกันได้ ในเบื้องต้น หากตกลงกันไม่ได้ คณะกรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์ (Copyright Royalty Tribunal) จะทำหน้าที่กำหนดค่าลิขสิทธิ์ให้ เมื่อได้รับคำร้องขอ สำหรับในการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์นี้ เจ้าของ ลิขสิทธิ์ไม่สามารถจัดเก็บได้อย่างทั่วถึง จึงมักจะเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ ใน อเมริกามี 3 สมาคมที่สำคัญคือ สมาคม ASCAP สมาคม BMI และสมาคม SESAC ซึ่งจะทำ หน้าที่เป็นตัวแทนของเจ้าของลิขสิทธิ์ในการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์จากการใช้งานของเจ้าของลิขสิทธิ์ รวมทั้งเป็นตัวแทนของเจ้าของลิขสิทธิ์ในการเจรจาอนุญาตให้ใช้งานลิขสิทธิ์และเจรจาดกลงใน เรื่องจำนวนค่าลิขสิทธิ์เบื้องต้น

ดังนั้น การเจรจาดกลงในเรื่องจำนวนค่าลิขสิทธิ์ในเบื้องต้นนั้น ไม่ว่าจะ เป็น กรณีที่เจ้าของลิขสิทธิ์ทำการเจรจากับผู้ใช้โดยตรง หรือมอบอำนาจให้สมาคมจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์

เป็นตัวแทนก็ตาม หากตกลงกันไม่ได้ คณะกรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์ก็จะทำหน้าที่กำหนดค่าลิขสิทธิ์ให้

กล่าวได้ว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ.1976 ได้บัญญัติให้คณะกรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์มีอำนาจเกี่ยวข้องกับงานที่เป็นการอนุญาตเชิงบังคับ โดยทำหน้าที่กำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ปรับอัตราค่าลิขสิทธิ์ตามสภาพเศรษฐกิจและจ่าย (distribute) ค่าลิขสิทธิ์ให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ การบริหารงานของคณะกรรมการฯ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐสภา หากคณะกรรมการฯ มีคำสั่งตัดสินแล้วคู่กรณีฝ่ายใดไม่พอใจคำสั่งตัดสินดังกล่าว คู่กรณีฝ่ายนั้นสามารถร้องขอให้ศาลยืนยันคำสั่งของคณะกรรมการฯ ได้

2. ประเทศอังกฤษ

กฎหมายลิขสิทธิ์ พ.ศ.1988 ของอังกฤษได้บัญญัติการอนุญาตเชิงบังคับไว้ประเภทเดียวคือ การทำซ้ำโดยอุปกรณ์เชิงกล ซึ่งบทประพันธ์ดนตรีที่เคยบันทึกมาแล้ว (The mechanical reproduction of previously recorded musical composition) ผู้ใช้งานจะต้องจ่ายค่าลิขสิทธิ์ให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ตามจำนวนที่ตกลงกัน หรือตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ โดยกฎหมายจะกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ตามเปอร์เซ็นต์ของราคาขายปลีก สำหรับการจ่ายค่าลิขสิทธิ์ในงานที่เป็นการอนุญาตเชิงบังคับให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์นั้น เจ้าของลิขสิทธิ์ส่วนใหญ่จะเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ (collecting society) โดยมอบอำนาจให้สมาคมเป็นตัวแทนในการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ตามประเภทของการทำงานที่เป็นการอนุญาตเชิงบังคับ กล่าวคือ ในการนำออกแสดงในที่สาธารณะเจ้าของลิขสิทธิ์จะมอบสิทธิให้แก่สมาคม PRS และในการนำออกแสดงซึ่งสิ่งบันทึกเสียง เจ้าของลิขสิทธิ์จะมอบสิทธิให้แก่สมาคม PPL นอกจากนี้เจ้าของลิขสิทธิ์อาจมอบอำนาจให้แก่สมาคมเป็นตัวแทนในการให้อนุญาตและจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ในงานประเภทอื่น นอกเหนือจากการอนุญาตเชิงบังคับ สมาคมจะกำหนดการให้อนุญาตใช้งานประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ใน "แผนงานอนุญาต" (licence scheme) เช่น งานวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ซึ่งเป็นงานลิขสิทธิ์ประเภทอื่น ๆ และการบันทึกเสียงงานดนตรีกรรมซึ่งเป็นการอนุญาตเชิงบังคับไว้ในแผนงานอนุญาตด้วย

กล่าวได้ว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ.1988 บัญญัติให้คณะกรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์มีอำนาจเกี่ยวข้องกับงานลิขสิทธิ์บางประเภทซึ่งกำหนดไว้ใน "แผนงานอนุญาต" ซึ่งได้แก่งานอันเป็นการอนุญาตเชิงบังคับและงานลิขสิทธิ์ประเภทอื่น ๆ

แผนงานอนุญาตจะถูกดำเนินการโดย สมาคมจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ หรือที่เรียกว่า สมาคมอนุญาต (licence body) ผู้ใช้งานที่อยู่ในแผนงานอนุญาต ต้องจ่ายค่าลิขสิทธิ์ให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมโดยจ่ายผ่านทางสมาคม

คณะกรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์จะเกี่ยวข้องกับการใช้งานลิขสิทธิ์ใน 2 กรณี ได้แก่

- 1) ในกรณีที่การเจรจาตกลงเรื่องจำนวนค่าลิขสิทธิ์ไม่อาจตกลงกันได้
- 2) ในกรณีที่เกี่ยวกับแผนงานอนุญาต ผู้ขอใช้งานร้องขอต่อคณะกรรมการฯ ว่า

สมาคมได้ปฏิเสธการอนุญาตโดยปราศจากเหตุผลสมควร คณะกรรมการฯ สามารถทำคำสั่งยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงการอนุญาตของสมาคมตามสมควรในแต่ละสถานการณ์ (reasonable in the circumstances)

3. ประเทศออสเตรเลีย

กฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1968 ของออสเตรเลียได้บัญญัติการอนุญาตเชิงบังคับไว้หลายประเภท หากผู้ใช้งานดังกล่าว ผู้ใช้ก็ต้องจ่ายค่าลิขสิทธิ์ให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ตามจำนวนที่ตกลงกัน แต่หากตกลงกันไม่ได้ จะมีคณะกรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์ช่วยตัดสินจำนวนค่าลิขสิทธิ์ให้ และมีการอนุญาตเชิงบังคับประเภทหนึ่ง คือ การผลิตสิ่งบันทึกเสียงสำหรับการขายปลีก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า (commercial manufacture of records for retail sale) ซึ่งผู้ใช้งานจะต้องจ่ายค่าลิขสิทธิ์ให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ตามที่กฎหมายกำหนดตามเปอร์เซ็นต์ของราคาขายปลีก ในการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์นั้น เจ้าของลิขสิทธิ์ส่วนใหญ่จะเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ (collecting society) คือสมาคม APRA ซึ่งเป็นสมาคมจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์สมาคมเดียวในออสเตรเลีย สมาคมมีหน้าที่ดำเนินการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ของงานที่เป็นการอนุญาตเชิงบังคับและให้อนุญาตรวมทั้งจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ในการใช้งานลิขสิทธิ์ประเภทอื่น ๆ ของเจ้าของลิขสิทธิ์ด้วย สมาคมจะกำหนดการให้อนุญาตใช้งานประเภทต่าง ๆ ได้แก่ งานที่เป็นการอนุญาตเชิงบังคับและงานลิขสิทธิ์ประเภทอื่น ๆ ไว้ใน "แผนงานอนุญาต" (licence scheme)

กล่าวได้ว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ของออสเตรเลียดำเนินการตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของอังกฤษในฐานะเป็นประเทศสนธิสัญญา หมายเหตุลิขสิทธิ์ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันคือ กฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1968 บัญญัติให้คณะกรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์มีอำนาจเกี่ยวข้องกับงานลิขสิทธิ์บางประเภทตามที่กำหนดไว้ใน "แผนงานอนุญาต" (licence scheme) ซึ่งรวมทั้งงานอันเป็นการอนุญาตเชิงบังคับและงานลิขสิทธิ์ประเภทอื่นๆ มีสมาคมจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ คือสมาคม APRA เป็น

ผู้ดำเนินการ ผู้ใช้งานที่อยู่ในแผนงานอนุญาต ต้องจ่ายค่าลิขสิทธิ์ให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ผู้ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมโดยจ่ายผ่านทางสมาคม

คณะกรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์จะเกี่ยวข้องกับการใช้งานลิขสิทธิ์ใน 2 กรณี ได้แก่

- 1) ในกรณีที่การเจรจาตกลงเรื่องจำนวนค่าลิขสิทธิ์ไม่อาจตกลงกันได้
- 2) ในกรณีที่เกี่ยวกับแผนงานอนุญาต ผู้ใช้งานร้องขอต่อคณะกรรมการฯ ว่า

สมาคมได้ปฏิเสธการอนุญาตโดยปราศจากเหตุผลสมควร คณะกรรมการฯ สามารถทำคำสั่งยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงการอนุญาตของสมาคมตามสมควรในแต่ละสถานการณ์ (reasonable in the circumstances)

4. ประเทศญี่ปุ่น

กฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ.1970 ของญี่ปุ่น กำหนดว่าในการใช้งานที่เป็นการอนุญาตเชิงบังคับ ผู้ใช้จะต้องจ่ายค่าลิขสิทธิ์ให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ตามจำนวนที่ตกลงกัน หากตกลงกันไม่ได้จะมีคณะกรรมการขององค์กรเพื่อกิจการด้านวัฒนธรรมกำหนดจำนวนค่าลิขสิทธิ์ให้ในการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์จากการใช้งานที่เป็นการอนุญาตเชิงบังคับและงานลิขสิทธิ์ประเภทอื่น ๆ นั้น ส่วนใหญ่เจ้าของลิขสิทธิ์จะเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ โดยมอบอำนาจให้เป็นตัวแทนจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และอาจโอนสิทธิในการอนุญาตใช้งานลิขสิทธิ์ให้สมาคมทำหน้าที่อนุญาตบุคคลอื่นใช้งานลิขสิทธิ์แทนตน รวมทั้งเจรจาเรื่องจำนวนค่าลิขสิทธิ์ด้วย ในปัจจุบันญี่ปุ่นมีสมาคมจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์อยู่เพียงสมาคมเดียวคือสมาคม JASRAC กล่าวได้ว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ.1970 บัญญัติให้องค์กรเพื่อกิจการด้านวัฒนธรรมมีอำนาจเกี่ยวข้องกับงานลิขสิทธิ์ ทั้งที่เป็นการอนุญาตเชิงบังคับและงานลิขสิทธิ์ประเภทอื่น ๆ โดยทำหน้าที่กำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ที่ต้องจ่ายให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ การทำหน้าที่ดังกล่าวจะต้องปรึกษากับ Copyright Council ก่อน นอกจากนี้องค์กรเพื่อกิจการด้านวัฒนธรรมยังมีหน้าที่อื่น ๆ อีกได้แก่

- 1) ออกคำสั่งในกรณีที่เจ้าของลิขสิทธิ์จดทะเบียนโดยใช้ชื่อจริง
- 2) จัดการกับข้อโต้แย้งในเรื่องลิขสิทธิ์โดยการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย ซึ่งคู่กรณี

ไม่ต้องนำเรื่องขึ้นฟ้องร้องต่อศาล

3) ควบคุมการดำเนินงานของสมาคมจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ตามกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจสื่อกลางด้านลิขสิทธิ์ ค.ศ.1939 สมาคมจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์จะทำหน้าที่จัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และให้อนุญาตใช้งานลิขสิทธิ์ ในขณะที่มีอยู่สมาคมเดียวคือ สมาคม JASRAC

วัตถุประสงค์หลักของคณะกรรมการกำหนดค่าใช้สิทธิของประเทศต่าง ๆ โดยทั่วไป

- ก. กำหนดอัตราค่าใช้สิทธิในงานลิขสิทธิ์ทั้งที่เป็นการอนุญาตเชิงบังคับและงานลิขสิทธิ์ประเภทอื่น ปรับอัตราค่าใช้สิทธิตามภาวะของตลาด และจ่ายค่าใช้สิทธิให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์
- ข. ควบคุมดูแลการดำเนินงานของสมาคมจัดเก็บค่าใช้สิทธิ มิให้ใช้อำนาจผูกขาดในการอนุญาตใช้งานลิขสิทธิ์ โดยมีอำนาจต่อรองที่สูงกว่าผู้ขอใช้งานลิขสิทธิ์ เช่น ปฏิเสธการอนุญาตใช้งานอย่างไม่สมเหตุผล คัดค่าใช้สิทธิหรือมีเงื่อนไขในการให้อนุญาตใช้งานที่ไม่สมเหตุผล เป็นต้น

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกำหนดค่าใช้สิทธิของประเทศต่าง ๆ

โดยทั่วไป

- 1) ประกอบด้วยคณะบุคคลจากหลายสาขาอาชีพ เช่น ผู้พิพากษา ทนายความ ผู้เชี่ยวชาญด้านลิขสิทธิ์ นักเศรษฐศาสตร์ นักบัญชี นักธุรกิจ ฯลฯ ทำหน้าที่ร่วมกันพิจารณาคัดสินเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานลิขสิทธิ์
- 2) พิจารณาคัดสินจำนวนค่าใช้สิทธิในกรณีที่เจ้าของสิทธิและผู้ใช้งานไม่อาจเจรจาตกลงกันได้ รวมทั้งทาค่าสิ่งยื่นหรือเปลี่ยนแปลงการให้อนุญาตใช้งานลิขสิทธิ์ของสมาคมจัดเก็บค่าใช้สิทธิตามที่พิจารณาว่ายุติธรรม

ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยในปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารมากขึ้น ทำให้มีการใช้งานลิขสิทธิ์ได้อย่างแพร่หลายและไม่จำกัด เจ้าของลิขสิทธิ์จึงไม่สามารถควบคุมการใช้ประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้ไม่ได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจตามที่กฎหมายลิขสิทธิ์ให้ความคุ้มครอง ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องบัญญัติงานที่เป็นการอนุญาตเชิงบังคับไว้ในกฎหมาย จัดตั้งองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าใช้สิทธิ และจัดตั้งคณะกรรมการกำหนดค่าใช้สิทธิทำหน้าที่ตัดสินชี้ขาดในเรื่องปัญหาของการใช้งานลิขสิทธิ์ และควบคุมการดำเนินงานขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าใช้สิทธิ การจัดตั้งคณะกรรมการกำหนดค่าใช้สิทธินับว่าเป็นผลดี เพราะคู่กรณีไม่ต้องนำข้อโต้แย้งเรื่องการใช้งานลิขสิทธิ์ขึ้นฟ้องร้องต่อศาลในทุกกรณี คณะกรรมการฯ สามารถชี้ขาดข้อพิพาทต่าง ๆ ด้วยความยุติธรรม มีประสิทธิภาพ สามารถพิจารณาคดีได้อย่าง

รวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายน้อย

ดังนั้น ประเทศไทยจึงสมควรที่จะ

1. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยโดยสร้างระบบการอนุญาตเชิงบังคับ ซึ่งจะ
มีผลทำให้ผู้ใช้สามารถใช้งานลิขสิทธิ์ได้โดยไม่มีถือเป็นการละเมิด แต่มีเงื่อนไขว่าผู้ใช้ต้องจ่ายค่า
ลิขสิทธิ์ให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์เป็นการตอบแทนจากการได้ใช้งาน ค่าลิขสิทธิ์นี้กฎหมายจะอนุญาตให้
คู่กรณีสามารถเจรจาตกลงกันได้โดยสมัครใจ แต่หากตกลงกันไม่ได้ คณะกรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์
จะกำหนดค่าลิขสิทธิ์ให้

2. จัดตั้งองค์การบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ในประเทศไทย เพื่อทำหน้าที่ช่วยจัดเก็บ
ค่าลิขสิทธิ์ให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ เนื่องจากเจ้าของลิขสิทธิ์อาจไม่สามารถจัดเก็บได้อย่างทั่วถึง
และองค์การบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ยังทำหน้าที่เป็นองค์กรให้อนุญาตใช้งานลิขสิทธิ์ ซึ่งต้อง
เป็นกรณีที่เจ้าของลิขสิทธิ์ร้องเรียนการให้อนุญาตบุคคลอื่นใช้งานให้แก่องค์กรแล้ว

3. จัดตั้งคณะกรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์ขึ้นในกฎหมายลิขสิทธิ์ เพื่อทำหน้าที่ ตัดสิน
ชี้ขาดจำนวนค่าลิขสิทธิ์ที่ผู้ใช้งานจะต้องจ่ายให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ และทำหน้าที่ควบคุมดูแลการ
ดำเนินงานขององค์การบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์มิให้ใช้อำนาจผูกขาดในการอนุญาตให้ใช้งาน
ลิขสิทธิ์

การจัดตั้งคณะกรรมการกำหนดค่าลิขสิทธิ์ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย ควรมีลักษณะ
ดังนี้

- 1) เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายลิขสิทธิ์ และอยู่ในความควบคุมดูแลของกรม
ทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านลิขสิทธิ์โดยตรง
- 2) คณะกรรมการฯ ควรประกอบด้วยประธานและรองประธานคืออธิบดีและรองอธิบดี
ของกรมทรัพย์สินทางปัญญาและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง เพื่อร่วมกันแสดงข้อคิดเห็นและ
พิจารณาตัดสินการกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ ปรับอัตราค่าลิขสิทธิ์ตามสภาวะการณ์ของตลาด คำนวณ
ค่าลิขสิทธิ์ และจ่ายค่าลิขสิทธิ์แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ด้วยความยุติธรรมเพื่อรักษาผลประโยชน์ทั้งของ
เจ้าของลิขสิทธิ์และผู้ใช้งาน นอกจากนี้ ในกรณีเรื่องพิพาทที่ต้องอาศัยความชำนาญพิเศษเฉพาะ
ด้าน เช่น งานดนตรีกรรม คณะกรรมการฯ อาจเชิญบุคคลภายนอกที่มีความชำนาญพิเศษมาร่วม
พิจารณาตัดสินด้วย แต่ผู้ชี้ขาดตัดสินควรจะเป็นประธานหรือรองประธานซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วย
ราชการ

3) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ควรมีดังนี้

- ก. กำหนดอัตราค่าใช้สิทธิในงานที่เป็นการอนุญาตเชิงบังคับ หรืองานลิขสิทธิ์ประเภทอื่น ๆ ที่อยู่ในแผนงานอนุญาตของสมาคมจัดเก็บค่าใช้สิทธิ
- ข. ควบคุมดูแลการดำเนินงานของสมาคมจัดเก็บค่าใช้สิทธิมิให้เข้าหากฎหมายในเรื่องการให้อนุญาตใช้งานลิขสิทธิ์ เช่น การที่สมาคมได้รับรอนสิทธิในการให้อนุญาตบุคคลอื่นใช้งานมาจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ทำให้สมาคมมีอำนาจต่อรองสูงกว่าผู้ขอใช้งาน เช่น สมาคมอาจปฏิเสธการให้อนุญาตโดยปราศจากเหตุผล เพราะมีอคติกับผู้ขอใช้หรือกำหนดเงื่อนไขของการอนุญาตหรือกำหนดจำนวนค่าใช้สิทธิที่ไม่สมเหตุผล ดังนั้นคณะกรรมการกำหนดค่าใช้สิทธิจึงต้องเข้ามาควบคุมการดำเนินงานของสมาคมเพื่อยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งในเรื่องการให้อนุญาตของสมาคม

4) หากคู่มือฝ่ายใดไม่พอใจคำตัดสินของคณะกรรมการกำหนดค่าใช้สิทธิ คู่มือฝ่ายนั้นจะสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อศาลได้หรือไม่นั้น อาจเป็นไปได้หลายแนวทาง แต่ผู้เขียนเห็นว่าสมควรที่จะให้คู่มือสามารถใช้อุทธรณ์ต่อไปยังศาลได้ เพื่อให้คำตัดสินของคณะกรรมการได้รับการตรวจสอบอีกครั้งโดยฝ่ายตุลาการซึ่งน่าจะเหมาะสมที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย